

185**UMOWA****między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruś
o ochronie grobów i miejsc pamięci ofiar wojen i represji,**

sporządzona w Brześciu dnia 21 stycznia 1995 r.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Republiki Białoruś, zwane dalej Stronami,

— działając w interesie obu Narodów i ich wzajemnego zrozumienia,

— pragnąc uczcić w godny sposób miejsca pamięci i spoczynku na terytoriach Polski i Białorusi żołnierzy i osób cywilnych zmarłych, poległych i pomordowanych w wyniku walk o niepodległość oraz wojen lub represji,

— mając na względzie postanowienia artykułu 25 Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Białoruś o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z dnia 23 czerwca 1992 r.,

— kierując się odpowiednimi postanowieniami Konwencji genewskich o ochronie ofiar wojny z 12 sierpnia 1949 r. oraz protokołów dodatkowych do nich,

uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

W rozumieniu niniejszej umowy:

„miejsca pamięci i spoczynku” to miejsca związane z walką o niepodległość, wojnami lub represjami,

„urządzanie miejsc pamięci i spoczynku” to wyznaczanie ich granic, postawienie nagrobków, pomników i obiektów upamiętniających oraz umieszczanie tablic pamiątkowych,

„utrzymanie miejsc pamięci i spoczynku” to zachowanie w należyтым porządku grobów, nagrobków, pomników, obiektów upamiętniających i tablic pamiątkowych.

Artykuł 2

1. Niniejsza umowa reguluje współpracę Stron przy rozwiązywaniu spraw związanych z ustalaniem, rejestracją, urządzeniem, zachowaniem i należyтым utrzymaniem miejsc pamięci i spoczynku — polskich w Republice Białoruś i białoruskich w Rzeczypospolitej Polskiej — żołnierzy i osób cywilnych zmarłych, poległych i pomordowanych w wyniku walk o niepodległość, wojen lub represji. Postanowienia niniejszej umowy obejmują także sprawy związane z ekshumacją szczątków zwłok i godnym ich pamięci ponownym pochowaniem.

2. Strony wymieniają posiadane informacje dotyczące położenia miejsc pamięci i spoczynku, ich liczby i wielkości oraz danych osobowych zmarłych, poległych i pomordowanych, jak również wszelkie inne informacje dotyczące tych osób, związane z realizacją niniejszej umowy. Każda ze Stron sporządza i przekazuje drugiej Stronie wykazy wszystkich miejsc pamięci i spoczynku.

3. W przypadku ujawnienia nowych miejsc pamięci i spoczynku, Strona, na której terytorium państwowym one się znajdują, podejmuje niezwłoczne działania w celu ich ochrony. Miejsca te, za wzajemnym porozumieniem Stron, będą umieszczone w wykazach, o których mowa w ustępie 2 niniejszego artykułu.

Artykuł 3

1. Każda ze Stron na swoim terytorium państwowym zapewnia utrzymanie miejsc pamięci i spoczynku osób wymienionych w ustępie 1 artykułu 2 zgodnie z odpowiednimi postanowieniami Konwencji genewskich o ochronie ofiar wojny i protokołów dodatkowych do nich.

2. Każda ze Stron informuje natychmiast drugą Stronę o wszystkich przypadkach zbezczeszczenia, zniszczenia lub uszkodzenia miejsc pamięci i spoczynku oraz podejmuje niezwłoczne działania w celu przywrócenia tym miejscom należytego porządku, ukarania sprawców i zapobiegania podobnym aktom w przyszłości.

3. Strony będą dążyć do usunięcia z terenu otaczającego miejsca pamięci i spoczynku wszelkich obiektów nie liczących z powagą tych miejsc.

4. Za zgodą Stron sposób zarządzania i utrzymania miejsc pamięci i spoczynku może zostać dodatkowo sprecyzowany. Obok już istniejących mogą być stosowane inne formy uczczenia pamięci zmarłych, poległych i pomordowanych.

5. Przy realizacji przedsięwzięć wymienionych w niniejszym artykule Strony uwzględniają tradycje narodowe i religijne.

Artykuł 4

1. W celu przekazania zainteresowanej Stronie szczątków zwłok osób wymienionych w ustępie 1 artykułu 2 ich ekshumacja jest przeprowadzana wyłącznie na prośbę tej Strony i za zgodą Strony, na której terytorium państwowym one spoczywają.

2. Po uzyskaniu zgody na ekshumację i przekazanie szczątków zwłok obydwie Strony, za pośrednictwem upoważnionych przedstawicieli, uzgadniają procedurę przeprowadzenia ekshumacji i przekazania szczątków zwłok, znalezionych przy nich przedmiotów osobistych, dokumentów, odznaczeń oraz dystynkcji.

Artykuł 5

1. Zmiany miejsca spoczynku szczątków zwłok w państwie, w którym zostały one pochowane, odbywają się tylko w sytuacjach wyjątkowych, zgodnie z decyzją właściwych władz tej Strony, na której terytorium państwowym znajduje się miejsce spoczynku. O planowanej zmianie miejsca spoczynku będą niezwłocznie poinformowane właściwe władze drugiej Strony. Zmiany miejsca spoczynku będą dokonywane przede wszystkim przez przeniesienie szczątków zwłok w istniejące miejsca spoczynku.

2. Ekshumacja odbywa się pod bezpośrednim nadzorem upoważnionych przedstawicieli Stron zgodnie z prawem państwa, na którego terytorium jest przeprowadzana.

Artykuł 6

1. Każda ze Stron, po uzgodnieniu z drugą Stroną, przyjmuje na swoim terytorium państwowym specjalistów wyznaczonych przez upoważnione organy drugiej Strony w celu realizacji postanowień niniejszej umowy.

2. Każda ze Stron zapewnia specjalistom drugiej Strony niezbędne warunki do ich działalności, łącznie z pomieszczeniami roboczymi, zakwaterowaniem, swobodą poruszania się po swym terytorium państwowym, dostępem do wszelkich źródeł informacji dotyczących miejsc pamięci i spoczynku, oraz udziela tym specjalistom wszelkiej możliwej pomocy i poparcia.

3. Warunki działania, terminy pobytu i liczebność grup specjalistów uzgadniają upoważnione organy obu Stron.

4. Przedstawiciele upoważnionych organów Stron mają prawo, bez wcześniejszego powiadomienia, zapoznać się z działalnością specjalistów znajdujących się na ich terytorium państwowym.

Artykuł 7

Organy celne obu Stron, nie później niż w ciągu trzech miesięcy od wejścia w życie niniejszej umowy, uzgodnią tryb przemieszczania przez granicę sprzętu, środków transportu i materiałów, przeznaczonych do budowy miejsc pamięci i spoczynku.

Artykuł 8

1. Każda ze Stron finansuje wszystkie przedsięwzięcia związane z utrzymaniem miejsc pamięci i spoczynku osób wymienionych w ustępie 1 artykułu 2 na swym terytorium państwowym.

2. Nakłady finansowe na przedsięwzięcia wymienione w ustępie 4 artykułu 3 i w artykule 4 niniejszej umowy ponosi Strona zainteresowana. Po uzgodnieniu między Stronami mogą być one w części lub w całości zrekompensowane lub rozliczone na zasadach równoważności świadczeń, z uwzględnieniem wydatków poniesionych w przeszłości na ten cel.

3. Przedsięwzięcia wymienione w artykule 5 niniejszej umowy finansuje ta Strona, na której terytorium państwowym są one realizowane.

4. Każda ze Stron pokrywa koszty związane z pobytem i działalnością swoich specjalistów na terytorium państwowym drugiej Strony.

Artykuł 9

1. Obywatelom państwa jednej Strony zapewnia się swobodny dostęp do miejsc pamięci i spoczynku

znajdujących się na terytorium państwowym drugiej Strony.

2. Każda ze Stron sprzyja odwiedzaniu tych miejsc, szczególnie w dniach doniosłych świąt i rocznic, przez osoby pragnące uczcić pamięć zmarłych, poległych i pomordowanych.

Artykuł 10

Każda ze Stron, nie później niż do dnia wejścia w życie niniejszej umowy, wyznaczy upoważnione organy odpowiedzialne za jej realizację.

Artykuł 11

1. Niniejsza umowa podlega przyjęciu zgodnie z prawem każdej ze Stron — co zostanie stwierdzone w drodze wymiany pisemnych powiadomień — i wchodzi w życie po upływie trzydziestu dni od daty otrzymania późniejszego z powiadomień.

2. Niniejsza umowa zawarta jest na czas nieokreślony. Może być ona wypowiedziana przez każdą ze Stron w drodze przekazania drugiej Stronie pisemnego powiadomienia. W takim przypadku umowa traci moc po upływie sześciu miesięcy od dnia otrzymania powiadomienia.

Sporządzono w Brześciu dnia 21 stycznia 1995 r. w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i białoruskim, przy czym obydwie teksty mają jednakową moc.

Z upoważnienia
Rządu
Rzeczypospolitej Polskiej:

W. Pawlak

Z upoważnienia
Rządu
Republiki Białoruś:

M. Czygir